

PECTACOLUL cu *Furtuna* de Shakespeare a fost pus în scenă la Palatul Cotroceni de Nona Ciobanu (regie) și Iulian Bălțătescu (scenografie și light design). Această lectură scenică recentă a *Furtunii* esențializează structuri ultime ale iubirii izvorâte din magia elementelor care sunt lăsate să se manifeste în continuumul

dintre om, natură și Dumnezeu. În raport cu care Prospero este și instanță (cu delegație demiurgică), și magician, și garant performativ ideal (adică, mai simplu spus, bun actor). În aceste condiții, Miranda este perfectul beneficiar, pe filieră umană și prin filiație naturală, al darurilor pregătite de Instanță, împărțite prin performativitatea magică și certitudinile spirituale ale înțelepciunii. De altfel, în spectacolul construit în acest spirit de mâna celor doi lectori români, vizionari ai textului canonic shakespearian, îmbogățit cu pasaje/transliterări din *Cântarea Cântărilor*, Prospero (Alexandru Repan) și Miranda (Ioana Abur) sunt singurii actori care rostesc textul. Restul e muzică, dans, poezie de lumini. Ei intră în scenă abia după ce se trezește la viață trupul tensionat al dansatorului Kofi Kôkô. Acesta îi întruchipează și pe Ariel, și pe Caliban – spirite făcute vizibile în dualitatea lor de sus și de jos, care în reprezentarea scenică îi traduce într-o dualitate a cărnii și a unei vieți care se desfășoară între extreme. Aceasta este a doua esențializare geometrică, obținută prin telescoparea într-o singură ființă a celor două personaje, unul mistic și inefabil, celălalt, teluric și greu. Când e Ariel, are chipul iluminat de zâmbetul de Kore și Kouros. Sau are grația unui înțelept chinez dar cu piele neagră de abanos, dându-i în transfigurarea-i dăruită cu umilință domestică. Când e Caliban, același trup cu mușchii săi negri e iluminat ca alpacua coclită.

Cea de a treia esențializare, care sporește efectul sinestezic al spectacolului, transformă celelalte voci ale piesei în părți cântate cu personaje-instrument. Dintre acestea, clarinetul muzicianului Kinan Azmeh, din taraful de Terpsihore arabe este echivalentul Prințului Ferdinand. Efectul cel mai dător de desfătare al acestei esențializări – o traducere minimalistă, la urma urmelor, a textului shakespearian clasic – este că îi acordă cuvântul Mirandei, femeii îndrăgostite și capabile să traducă în vorbe vâltoarea și nesfârșirea mistică a iubirii. Fie că interpretăm în sens feminist această imputernicire mai mare, cu *logos*-ul, a femeii, fie că o înțelegem realist, partitura dragostei încredințată cu precădere femeii este una dintre cele mai interesante lecturi neortodoxe ale piesei (și poate și o lectură contrară spiritului shakespearian, care la urma urmei a creat-o și pe Ofelia, prototip al victimei nearticulate în fața turburelii vieții, trăită sub pecetea stilului masculin). În această ordine de idei, interpretarea reținută, introspectivă, a scenariilor iubirii de către Ioana Abur se distinge prin modernitatea care exprimă, în cheie măsurată, trezirea sentimentului de iubire, mișcările specifice sensibilității feminine. Faptul că Miranda exprimă în cuvânt ogoiala clarinetului, îngroșările vocii lui, senzualitatea disonant-dramatică a muzicii ivite în pieptul bărbatului îndrăgostit – acest fapt este ocazia unui duet special, care traduce muzica prin cuvânt, ca să le întregască pe fiecare în parte.

Cu aceasta ajungem la cel mai delicat nivel la care se ridică, poate, în acest spectacol esențializările, care sunt de fapt sublimări artistic-performative calchiate inspirat după textul shakespearian. Punerea în scenă, sinestezică (și intensiv estetică), a *Furtunii* de către Nona Ciobanu atinge palierul spiritual cel mai adânc al piesei, întrucât reușește să aducă în prim plan autoreflexivitatea estetică și didactica transcendentală a acestui text shakespearian târziu. Reprezentația de la Palatul Cotroceni atinge acest ultim palier de interpretare a piesei,

otul se descoperă ochiului, urechii și parcă tuturor celor cinci simțuri în această *Furtună* cu cadențe monumental-ritualice.

Minimalism și metafizică

Dansatorul Koffi Kôkô.
Foto: Nona Ciobanu

întrucât reduce, denudează și diluează întreaga anecdotică a textului, țesătura de coincidențe ori opoziții romanțioase a sa, pentru a ajunge la scheletul minimalist, modern sau postmodern al lui Shakespeare.

Deși spectacolul respiră dintr-o simplificare a anecdoticii structurii piesei, el adâncește înțelegerea universalului uman spre care țintește de-a dreptul didactic oricare din ultimele texte teatrale ale lui Shakespeare. Toate romanțurile târzii, *Poveste de iarnă*, *Cymbeline*, ori *Furtuna* însăși, reprezintă adevărate lecții fundamentale și ultime de virtute, desfășurate pe fundalul unor intrigi implauzibile, îmbinând senzaționalul cu scandalosul, periclitând parcă definitiv dreptatea, dar sfârșind la fel ca în farse, prin a le media într-un lanț de coincidențe exemplare – și mai ales a le rezolva întotdeauna miraculos, în chipul cel mai fericit. Totul se descoperă ochiului, urechii și parcă tuturor celor cinci simțuri în această *Furtună* cu cadențe monumental-ritualice, unde lucrurile se desfășoară în același timp în două limbaje, două ritmuri și două lumi diferite. Întâi, ele ne țin în lumina unei inteligențe aflată în permanentă comunicare și comuniune, prin persoana lui Prospero, cu divinitatea privită ca Instanță superioară oricărui încrâncenări, înscenări și jocuri ale puterilor lumești, naturale sau paranatural-magice. În al doilea rând, însă, prin magia artelor reprezentării rearticulate într-un tot, conglomeratul de instincte, sentimente, intuiții, obsesii, frică și revolte domină scena subliminal. Privind atât dansul expresiv-alegoric, hieratic, de Ariel, ori amenințător-instinctual, erotic, de Caliban, cât și vorbirea adeseori dictată automat, din străfunduri, a Mirandei, când vorbește ca soră-mireasă în *Cântarea Cântărilor*, sau ascultând unduirile ori accentele muzicale ale oboiului, spectatorul participă la o emotivitate subliminală. Asistă la descărcările emoționale și la oscilațiile de stare ale unei Mirandei la început scuturată de milă, apoi de frigurile dragostei erotice abia intuite. Se transmite și puterea rațională a înțelepciunii și iscusinței lui Prospero, așa cum Miranda se lasă nu doar subjugată, ci și dirijată prin

consimțire liberă și elevată de cuvântul lui Prospero. E cu atât mai impresionantă desfășurarea relației de înțeleptire a inocenței înseși, în spectacolul acesta, care aduce în prim plan percepția feminină a lumii. Puterea lui Prospero se răsfânge din dragoste asupra Mirandei, ucenica ideală a unui tată înțelept și dăruit iubirii deopotrivă, ori dreptății, chiar dacă el mai are și un ucenic vrăjitor ca și el, împreună cu care așteaptă ogoirea răului din lume, spre a atinge libertatea, ca în analogia încurajată în economia reprezentării, între dezbrăcarea și despărțirea definitivă a lui Ariel de Caliban.

Totuși, reflectând mai adânc la semnele simbolice și factorii semiotici presărați în acest spectacol, descoperim o paradigmă subversivă la adresa Instanței sau Instituției ecumenic-atotputernice întruchipată în ficțiunea scenică de persoana lui Prospero. Sub mantia sa subtil concepută în două culori, umanul Prospero are o bluză de Pierrot, de Arlechin proaspăt cosmetizat. Arta actorului Alexandru Repan reintegrează muzicii și unei grații de ordin spiritual cuvintele recitativului său de artist cu experiență. Cuvintele lui au o grație înrudită cu meditativul sunet al oudului la care cântă Essam Rafea, un arab, dar nu cu ochiul stins și nici cu graiul slab!

Prin despărțirile și denudările piesei, prin minimalismul și esențializarea semnelor cu care lucrează modern regizoarea Nona Ciobanu și își face scenografia elocventă light-designer-ul Iulian Bălțătescu, în semioza acestui spectacol respiră simbioza artelor, sunetelor și luminilor. Iar transcendența vizată cu atâta stăruință în romanțurile târzii shakespeariene se dezbracă de lestul unei fabulații care nu caută plauzibilul. Resortul acestei spectacol original cu „Furtuna“ a fost inspirația vizionară, impecabila mânuire a tehnicilor spectacolului și a dialogărilor intertextuale, ori a colajelor, care prescurtează dezinvolt și dezbracă de ficțiune, ca și de logica prea cuminte a tradiției, orișice text, fără însă a-i știrbi conotațiile canonice, ba chiar îmbogățindu-le prin traducere.

Ioana ZIRRA